

POSTANOWIENIE

Dnia 10 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z powództwa B. M. – T.
przeciwko Zespołowi Szkół [...] w D. [...]
o przywrócenie do pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 10
kwietnia 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 27 października 2017 r., sygn. akt IV Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów procesu w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 27 października 2017 r. oddalił apelację B. M.-T. od wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 1 czerwca 2017 r., oddalającego jej powództwo o przywrócenie do pracy.

W sprawie ustalono, że w dniu 31 sierpnia 2016 r. nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy B. M.-T., na skutek złożonego przez pracodawcę (Zespół Szkół [...] w D.) w dniu 12 maja 2016 r. oświadczenia o wypowiedzeniu umowy o pracę. Przyczyną uzasadniającą było zmniejszenie liczby godzin dla nauczyciela-

bibliotekarza spowodowane zmianami organizacyjnymi w arkuszu organizacyjnym szkoły na rok szkolny 2016/2017 (z 30 do 7,5 godzin).

Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne i ocenę prawną dokonaną przez Sąd pierwszej instancji. Sądy uznały, że wymóg konkretności przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie został spełniony, a powódka o tej wiedziała, zanim jeszcze pracodawca złożył oświadczenie o wypowiedzeniu (posiedzenie rady pedagogicznej w dniu 25 kwietnia 2016 r.). Nie można mówić również o pozorności przyczyny, jeśli ta wprost wynikała ze zmian dokonanych w arkuszu organizacyjnym. W związku z powyższym nie ma podstaw do stwierdzenia, że rozwiązanie stosunku pracy z B. M.-T. nastąpiło niezgodnie z art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 967, dalej jako Krata Nauczyciela).

Skargę kasacyjną wywiódł pełnomocnik powódki, zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości. W podstawach skargi wskazano na naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 316 k.p.c., art. 321 § 1 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 381 k.p.c., art. 217 k.p.c., art. 227 k.p.c. oraz naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest, art. 45 § 1 w zw. z art. 300 k.p. i art. 91c i art. 20 Karty Nauczyciela.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Istotne zagadnienie prawne zamyka się w pytaniu, czy sąd ma kompetencje do kontroli, ustalania i oceny decyzji pracodawcy w zakresie zmniejszenia liczby godzin otwarcia biblioteki szkolnej w kontekście realizacji wszystkich zadań ustawowych i statutowych biblioteki?, oraz, czy jeżeli powódka domagała się przywrócenia do pracy, to nie może dochodzić tego roszczenia w oparciu o przepisy dotyczące dyskryminacji?

Wykładni, według skarżącej, powinien zostać poddany art. 45 § 1 k.p. w zw. z art. 91c ust. 1 Karty Nauczyciela, art. 20 i art. 22 ust. 2 Karty Nauczyciela, z racji na fakt, że ich treść budzi poważne wątpliwości i wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien zatem wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) i oczywistego uzasadnienia skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie. Jeżeli w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty

sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzecznicy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Skarga kasacyjna nie może być, z kolei, uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, iż konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego.

Odnosnie do pierwszej wątpliwości, podniesionej przez skarżącą do rangi istotnego zagadnienia prawnego, należy wskazać, że Sąd Najwyższy w kilku już wyrokach odniósł się do kwestii właściwości sądu pracy przy ocenie zastosowania przepisu art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 listopada 2014 r., III PK 11/14, LEX nr 1652400; z dnia 7 maja 2015 r., III PK 138/14, LEX nr 1746872). Przesłanką stosowania art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela jest faktyczne (rzeczywiste) dokonanie zmiany organizacyjnej w szkole, powodującej zmianę planu nauczania uniemożliwiającą dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć. Czynności, na podstawie których dochodzi do takich zmian, powinny być zgodne z prawem (legalne), a więc dokonane w ramach obowiązującego porządku prawnego. Nie oznacza to jednak, że sąd pracy, który rozpoznaje spór między pracownikiem a pracodawcą samorządowym oparty na zmianach organizacyjnych pracodawcy, powinien oceniać we własnym zakresie, czy czynności leżące u podstaw tych zmian (w szczególności uchwała właściwego organu gminy o likwidacji publicznej placówki oświatowej) były zgodne z odpowiednimi przepisami i merytorycznie uzasadnione. Ocena czy uchwała rady gminy dotycząca likwidacji gminnych placówek oświatowych (mająca charakter publicznoprawny) jest zgodna z prawem oraz dokonywana jest we właściwym trybie, należy do kognicji sądów administracyjnych.

Natomiast co do pozostałych cech, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2016 r., I PK 233/15 (LEX nr 1965282), stwierdził, że to właśnie wynikający z art. 45 § 1 k.p. wymóg zasadności wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony implikuje ustanowienie z mocy art. 30 § 4 k.p. obowiązku wskazania przez pracodawcę w pisemnym oświadczeniu woli o rozwiązaniu stosunku pracy przyczyny wypowiedzenia. Wskazanie tej przyczyny lub przyczyn przesądza o tym,

że spór przed sądem pracy może toczyć się tylko w ich granicach. Okoliczności podane pracownikowi na uzasadnienie decyzji o rozwiązaniu stosunku pracy, a następnie ujawnione w postępowaniu sądowym muszą być takie same, zaś pracodawca pozbawiony jest możliwości powoływania się przed organem rozstrzygającym spór na inne przyczyny mogące przemawiać za zasadnością wypowiedzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 października 1998 r., I PKN 315/97, OSNAPiUS 1998 nr 14, poz. 427).

W przywołanym przez skarżącą judykacie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2013 r., III PK 31/12, LEX nr 1380964), co potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 28 września 2016 r., III PZP 3/16 (LEX nr 2113359) przyjęto, że Kodeks pracy nie zawiera regulacji wprowadzającej zależność między roszczeniem z art. 45 § 1 k.p. a roszczeniem z art. 18^{3d} k.p. Są to niezależne i odrębne roszczenia pracownika przysługujące z tytułu odmiennych naruszeń prawa przez pracodawcę. Na mocy art. 45 § 1 k.p., jeżeli wypowiedzenie umowy zawartej na czas nieokreślony było nieuzasadnione lub naruszało przepisy o wypowiedzaniu umów o pracę, pracownikowi służyć - według jego wyboru - roszczenia restytucyjne (orzeczenie bezskuteczności wypowiedzenia lub przywrócenie do pracy) albo roszczenie o odszkodowanie. Natomiast odszkodowanie z art. 18^{3d} k.p. może być dochodzone przez osobę "wobec której pracodawca naruszył zasadę równego traktowania w zatrudnieniu", przy czym nie może ono być niższe niż minimalne wynagrodzenie za pracę. Roszczenia z art. 45 § 1 k.p. mają więc na celu sankcjonowanie tylko jednego ściśle określonego zachowania pracodawcy, a ich celem jest zniwelowanie majątkowych skutków bezprawnego wypowiedzenia, co następuje w granicach określonych w tym przepisie. Punktem wyjścia przy rozważaniu tej odpowiedzialności jest skutek zachowania pracodawcy (wypowiedzenie umowy o pracę), a w drugiej kolejności następuje ocena zgodności z prawem tego zachowania.

Mając powyższe na uwadze, należy wskazać, że rację ma Sąd Okręgowy, twierdząc, iż w przypadku naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu, pracownik może dochodzić odszkodowania na podstawie art. 18^{3d} k.p. Natomiast w przypadku zastosowania przez pracodawcę dyskryminującej pracownika przyczyny wypowiedzenia umowy, może on dochodzić przewidzianych w art. 45 § 1 k.p.

roszczeń z tytułu wadliwego wypowiedzenia umowy. W orzecznictwie ustalone jest stanowisko, według którego niezgodność z prawem (bezprawność) wypowiedzenia umowy o pracę pracownik może wykazać wyłącznie przez powództwa przewidziane w art. 45 § 1 k.p. Bezprawność wypowiedzenia umowy o pracę może mieć miejsce, gdy pracodawca zastosował dyskryminującą pracownika przyczynę uzasadniającą weryfikowane wypowiedzenie. Jeżeli bowiem pracodawca zastosował dyskryminujące przesłanki wypowiedzenia, to co do zasady takie wypowiedzenie należy uznać za nieuzasadnione w rozumieniu art. 45 § 1 k.p. Mogą jednak istnieć przypadki odmienne. Jeżeli pracodawca podał pracownikowi jako przyczyny wypowiedzenia: niezawinioną utratę niezbędnych uprawnień i osiągnięcie wieku emerytalnego, to wypowiedzenie może być uzasadnione ze względu na pierwszą z nich (co spowoduje oddalenie powództwa z art. 45 § 1 k.p.), a mimo tego pracownik ten może dochodzić odszkodowania z art. 18^{3d} k.p.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy, przyczyną uzasadniającą wypowiedzenie umowy o pracę, wskazaną przez pracodawcę, było ograniczenie liczby godzin dla nauczyciela - bibliotekarza spowodowane zmianami organizacyjnymi w arkuszu organizacyjnym szkoły na rok szkolny 2016/2017. Była ona znana powódce i jej zdaniem, wskazywała na dyskryminację swojej osoby, a nie na dyskryminacyjny charakter, podanej w uzasadnieniu wypowiedzenia, przyczyny.

Na marginesie można tylko dodać, że wskazanie przez szkołę jako przyczyny uzasadniającej rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem ustawowego zwrotu (art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela) nie narusza art. 30 § 4 k.p., jeżeli w okolicznościach sprawy, w tym uwzględniając informacje podane przez pracodawcę w inny sposób, stanowi to dostateczne skonkretyzowanie tej przyczyny.

Mając na uwadze powyższe, należy przyjąć, że skarżąca nie zdołała wykazać występowania przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, co obliguje do orzeczenia w myśl art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono w myśl art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c.